

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Celoštátne kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

18. ročník, školský rok 2025/26

Testové úlohy pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: Otázky monotematickej časti sú označené *.

1.* Rozhodnite, či uvedené tvrdenia, spojené s bitkou pri Moháči, sú pravdivé alebo nepravdivé. Správnu odpoveď *áno/nie* označte (zakrúžkujte) v odpovedňovom hárku.

- a) v stredoeurópskom priestore tradične predstavuje prelom medzi starovekom a stredovekom
- b) jedným z vodcov uhorských vojsk v tejto bitke bol šľachtic Juraj Zápoľský
- c) krátko po bitke obsadili osmanské vojská Budín, Pešť aj Bratislavu
- d) palatín Ján Zápoľský sa bitky nezúčastnil
- e) medzi účastníkmi bitky bol aj poľský kráľ, ktorý v bojoch padol

2.* Vytvorte správne dvojice z uvedených číselných údajov a ich významu, ktoré sa týkajú bitky pri Veľkých Vozokanoch. Kombinácie písmen a čísel zapíšete do odpovedňového hárka.

Pri jednej z odpovedí si môžete pomôcť aj pripojeným výrezom z obrazu, na ktorom vidíte časť pohrebného sprievodu, ktorý sa uskutočnil v Trnave po tejto bitke.

a) 1	1) počet padlých príslušníkov šľachtického rodu Esterháziových
b) 2	2) počet stojacich pomníkov bitky pri Veľkých Vozokanoch
c) 4	3) počet dní bitky
d) 16	4) približný počet oslobodených kresťanských zajatcov
e) 60	5) počet obcí Požitavia, z ktorých sa ich obyvatelia zapojili do bitky
f) 150	6) približný počet zajatých Turkov
g) 1300	7) približný počet osmanských vojakov na začiatku bitky
h) 1652	8) približný počet kresťanských vojakov na začiatku bitky
i) 4000	9) rok, v ktorom sa bitka odohrala

3.* V súvislosti s bojmi s Osmanskou ríšou rozdeľte uvedené opevnené stavby do troch skupín: na tie, ktoré Turci dobyli, na tie, ktoré sa tureckým útokom ubránili a na tie, na ktoré Turci priamo nezaútočili. Do odpovedňového hárka zapíšete k jednotlivým skupinám iba správne písmeno.

a) Nitriansky hrad	d) Filakovský hrad	g) Turniansky hrad
b) Levický hrad	e) pevnosť Komárno	h) Bratislavský hrad
c) pevnosť Nové Zámky	f) hrad Modrý Kameň	i) hrad Vígľaš

4.* Na obrázkoch vidíte tri pohľady na objekty pevnosti v Komárne z roku 2021.

Do odpoveďového hárka správne zapíšte odpovede na nasledujúce otázky, týkajúce sa tejto významnej pevnostnej stavby.

- Napíšte meno a rod uhorského panovníka, ktorý nechal vybudovať prvú bastiónovú pevnosť v Komárne. Napíšte tiež názov významného uhorského mesta, ktorého obsadenie tureckými vojskami podnietilo výstavbu vtedy modernej pevnosti. Bol tento uhorský panovník korunovaný v Bratislave?
- Ktorá veľká živelná pohroma postihla pevnosť a zničila časť opevnenia v roku 1570?
- Z akého trvanlivého stavebného materiálu, okrem kameňa, bola pevnosť postavená? Pomôžte si aj jedným z obrázkov.
- Aký vnútorný geologický proces výrazne poškodil pevnosť v rokoch 1763 a 1783?
- Vojna s ktorou európskou mocnosťou dala podnet na opravu pevnosti na začiatku 19. storočia? Ktorý panovník vtedy túto mocnosť viedol? Podľa jeho mena sa tieto vojny aj označujú.

5.* Zo štvorice osobností vyberte vždy iba jednu, ktorá do danej skupiny nepatrí, a zapíšte ju do odpovedového hárku. Pohlavie osobností sa neberie do úvahy.

- a) Imrich Tököli, Štefan Bočkaj, František II. Rákoci, Adam Forgáč
- b) Leopold I., Mária Terézia, Maximilián II., Jozef II.

6.* Rozhodnite, či sú uvedené tvrdenia v súvislosti s obdobím 16. storočia v Uhorsku pravdivé alebo nepravdivé. Správnu odpoveď *áno/nie* označte (zakrúžkujte) v odpovedovom hárku.

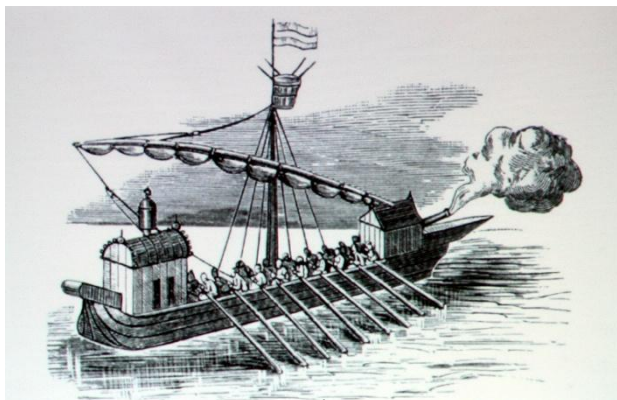
- a) Haas – mestá boli také, ktoré patrili priamo pod správu pokladnice tureckého sultána.
- b) Ján Zápoľský povolil občanom nemeckej národnosti ostať natrvalo v Budíne.
- c) Korunovácie uhorských panovníkov sa v Bratislave konali od roku 1599.
- d) Slávnostná korunovácia uhorských kráľov sa konala v bratislavskom kostole františkánov, ktorého časť vidíte na *obrázku x*.
- e) Keď postup osmanských vojsk začal ohrozovať aj Dolné Rakúsko, viedlo to aj k väčšej zainteresovanosti panovníka k modernizácii pevnostných stavieb v Uhorsku.
- f) K významným renesančným pevnostiam na území dnešného Slovenska patril aj hrad Červený Kameň, ktorého časť vidíte na *obrázku y*.
- g) V bitke pri Plášťovciach v roku 1552 zvíťazili kresťanské vojská nad osmanskou armádou.
- h) Hrad Hajnáčku získali Turci tak, že podplatili jej strážcov.
- i) Označenie čajkári sa používalo pre vojakov, ktorí slúžili na riečnych lodiach, jednu z nich vidíte na *obrázku z*.

Obrázok x

Obrázok y

Obrázok z

7.* Búrlivé obdobie 16. a 17. storočia, boje s Osmanskou ríšou, drancovanie územia žoldniermi, ale aj neposlušnosť šľachty, boli inšpiráciou pre viaceré literárne útvary, označované ako piesne. Do odpovedového hárka zapíšete iba správnu kombináciu písmena a čísla, ktorá spája názov piesne s jej autorom, udalosťami či osobou, ktorej sa príbeh týka. Na fotografii vidíte súčasnú podobu rímskokatolíckeho kostola v Myjave.

a) Pieseň o muránskom zámku	1) neúspešná obrana hradu proti osmanskému útoku
b) Pieseň O sigetském zámku	2) dobytie sídla lúpežného rytiera Matiaša Bazalda
c) Pieseň o bitke moháčské	3) boj proti lúpežnému nájazdu cisárskych žoldnierov
d) Pieseň Myjava a kozáci	4) napísal ju neznámy český autor

8.* Na obrázku vytvorenom umelou inteligenciou vidíte pohľad na kamenný most v Sobôtke, ktorá je dnes miestnou časťou Rimavskej Soboty. Odpovedzte na nasledujúce otázky súvisiace s touto stavbou. Správnu odpoveď *áno/nie* označte (zakrúžkujte) v odpovedovom hárku.

- a) Je, respektíve bol, most v Sobôtke označovaný ako „tatársky“?
- b) Bol v minulosti využívaný pri poštovej doprave na linke Bratislava – Košice?
- c) Ide v súčasnej dobe o pamiatkovo chránený objekt, ktorý môžete navštíviť po dohode s miestnym múzeom?

9. Pozorne si prečítajte nasledujúce vety súvisiace s vládou Jozefa II. Môžu nastať dve možnosti: buď sú vo vetách iba správne informácie (celé tvrdenie je správne), alebo je iba jedna informácia chybná. Ak vo vete nájdete nesprávnu informáciu, tak do odpovedového hárka uveďte jej správnu opravu. V prípade, ak sú všetky informácie vo vete správne, zakrúžkujte vyjadrenie **nebola tam nesprávna informácia**.

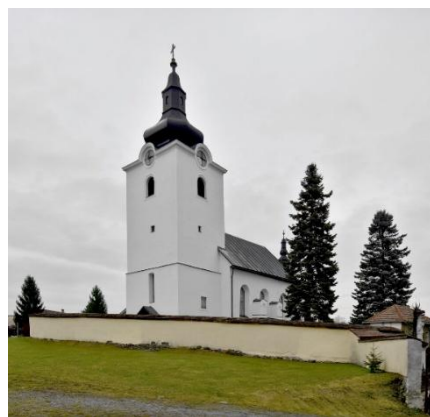
- Zasiahol do nezávislého postavenia katolíckej cirkvi a zrušil tie kláštory, ktoré podľa neho nevykonávali spoločensky užitočnú činnosť.
- V roku 1871 vydal Tolerančný patent.
- Najväčší význam mal patent o zrušení poddanstva z roku 1785.
- Reformoval štátnu správu a župné zriadenie nahradil rozdelením Uhorska do desiatich dištriktov.

Jozef II. na známke z roku 1908

10. V odpovedovom hárku doplňte správne názvy významných vedeckých prác a priezviská ich autorov, slovenských vzdelancov 18. storočia. Pomôžte si iniciálami krstného mena/mien aj miestom, kde sa narodili.

O pôvode a stáлом používaní ... A ... moci,
 autor pochádzal z Terchovej,
Historicko-zemepisná vedomosť o novom ... B ...,
 autor pochádzal z Očovej (kostol z tejto obce vidíte na obrázku),
Jazykovedno-kritická rozprava o ... C ... písmenách,
 autor pochádzal zo Slanice.

11. Viaceré historické osobnosti sa preslávili aj pod svojimi prezývkami. V odpovedovom hárku doplňte správne prezývky a priezviská osobností a meno panovníka, ktoré pre svoju činnosť dostali. Nie je potrebné uvádzať poradové číslo osobnosti. Pomôžte si aj uvedenou krajinou pôvodu.

... A ... kancelár, krajina: Prusko/Nemecko,
Policajt ... B ..., krajina: Rusko,
Záchranca ... C ..., krajina: Habsburská monarchia/Rakúsko

12. Vytvorte správne dvojice z mien umelcov a oblastí, v ktorej primárne (hlavne) tvorili. Do odpovedového hárka zapíšte len správne dvojice čísel a písmen.

1) Alfonz Mucha	a) výtvarné umenie romantizmu
2) Giuseppe Verdi	b) výtvarné umenie secesie (na obrázku)
3) Edouard Manet	c) literatúra
4) Victor Hugo	d) výtvarné umenie impresionizmu
5) Caspar David Friedrich	e) hudba

13. Rozhodnite, ktorá udalosť z obdobia začiatku

19. storočia sa stala neskôr.

Do odpovedového hárka zapíšte iba správnu kombináciu písmena a čísla.

- a) Bratislavský mier (1) alebo 100-dňové cisárstvo (2)
(na obrázku vidíte časť dekoratívnej výzdoby paláca, kde bol Bratislavský mier podpísaný)
- b) začiatok Viedenského kongresu (1) alebo výprava do Ruska (2)

14. Pozorne si prečítajte úryvok z dobového diela významného slovenského národovca, kritizujúceho novú podobu slovenčiny, a odpovedzte na súvisiace otázky.

Česká literatúra stojí teraz už na značnom stupni dokonalosti. Slovák tu teda príde už takpovediac do hotového a nebude nútený si ešte len prvú najťažšiu cestu kliesniť. Spisovateľ terajších bratislavských novín vydáva svoje a jeho nasledovníkov nárečie chvastavo za pravú slovenčinu: proti čomu my ostatní rodení Slováci verejne protestujeme, vyhlasujúc to za lož a nepravdu.

- a) Dokončíte názov tohto diela v odpovedovom hárku.
- b) Napíšte meno aj priezvisko autora tohto diela.
- c) Ktorú podobu/kodifikáciu slovenčiny autor kritizuje?
- d) Doplňte názov „*terajších bratislavských novín*“. Sídlo redakcie novín s rovnakým názvom je v 21. storočí v meste Martin.

15. V odpovedovom hárku priradte názov správnej inštitúcie, orgánu či podujatia ku skupinám pojmov, ktorých sa týkajú. V jednom prípade si pomôžte aj obrázkom.

- a) *Praha, 1848, 300*
- b) *Viedeň, Hodža, odtrhnutie*
- c) *50 000, zbierka, František Jozef I.*
(na trochu zaslepenom, upravenom obrázku vidíte terajšiu hlavnú zasadaciu miestnosť tejto inštitúcie)
- d) *mesto Martin, Andrej, etnografia*

16. Z uvedených inštitúcií a pojmov vyberte iba tri, ktoré boli samostatné (neriadené centrálné) v obidvoch častiach monarchie po vzniku Rakúsko-Uhorska.

štátna banka, vláda, snem, ministerstvo vojny (vojska), colné územie, ministerstvo školstva, ministerstvo financií

17. Vytvorte správne dvojice z nasledujúcich inštitúcií, respektíve organizácií, a mesta, kde vznikli (ich sídla). K jednému mestu sa viažu dve organizácie. Do odpovedového hárka zapíšte len správne kombinácie písmena a čísla.

a) Československá jednota	1) Liptovský Hrádok
b) spolok Živena	2) Praha
c) Spolok sv. Vojtecha	3) Liptovský Mikuláš
d) Vydavateľstvo Tranoscius	4) Martin
e) Slovenská národná strana	5) Trnava
f) Slovenská liga	6) Cleveland
g) Poľnohospodárska škola
s vyučovacím jazykom slovenským	

Kostol sv. Mikuláša v Liptovskom Mikuláši

18. Vyberte vždy iba jednu správnu odpoveď zo štyroch možností a zapíšte ju do odpovedového hárka.

- a) Jedným zo symbolov maďarizácie boli aj školské zákony, nazvané podľa vtedajšieho ministra školstva: *Andrássiho / Apátiho / Apponyiho / Aladáriho*. Na obrázku z roku 2017 vidíte chátrajúci kaštieľ v Malinove, ktorý v minulosti patrili tejto rodine.
- b) Tieto maďarizačné zákony boli prijaté v roku: *1903 / 1905 / 1907 / 1909*.
- c) Podľa týchto zákonov nesmel do vyššieho ročníka postúpiť nikto, kto neovládal maďarčinu slovom a písmom po: *treťom / štvrtom / piatom / šiestom* ročníku.

19. Vytvorte správne dvojice zo štátov a ich charakteristík v posledných desaťročiach pred 1. svetovou vojnou. Do odpovedového hárka zapíšte len správne dvojice čísel a písmen.

a) Veľká Británia (Anglicko)	1) druhý najväčší štát Európy
b) Rakúsko-Uhorsko	2) jedna z najmladších koloniálnych mocností
c) Nemecko	3) najsilnejšia koloniálna veľmoc

Autori: PaedDr. Marek Bubeník, Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský

Recenzentka: Mgr. Anna Žideková

Redaktorka: Mgr. Nikoleta Kovalčíková

Fotografie: Mgr. Ľuboš Paller, Mgr. Štefan Podolinský, Filip Smíkal, umelá inteligencia ChatGPT

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Vydavateľ: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2026